

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՔԵԼՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻ

Արեմտեան դաան վրայ.

Ի Թուին Հայոց ՈՒԵ (=1176) նորոգեցաւ դուռն սուրբ
 Եկեղեցւոյս հրամանաւ իշխանաց իշխան Քրդին և ժեռամբ Յո-
 հաննիսի հիւսանն, որք ընթեռնուլք լիշեալք:

Հարաւային դաան վրայ.

ՋՀԱ. (=1522) Թուականի
 ԼԵ ԹԻԱ աւելի (=1557)
 Յաթուակալութեան Տեսուն Սարգսի
 Ի խանութեան Յալուպ բէկի
 Մաղկեցաւ դուռն տանարի
 Աւաքելոցն Քրիստոսի
 Հրամանաւ սուրբ վարդապետի
 Եռամեծիս Դանիէլի
 Եւ սիրելի որդւոյ սորին
 Եպիսկոպոս աէք Ներսէսի
 Ձեռամբ սորին աշակերտի
 Անարժանիս Արրահամի
 Նաեւ Էզրաւր մեր սիրելի
 Շնորհաւք ի լի Գրիգորիսի.
 Յոսս անկանիւմ ամենայնի
 Հայցել Տեսունէ պարզե ժրի
 Բարունապետիս համայն ազգի,
 Եւ ձնողացն իւրոց բարի

Կարապետ քահանայի
Եւ մաւրն համօրի:

Եկեղեցու հարաւային աւանդատան վրայ՝ արտաքուստ.

Շնորհաւք և ողորմութեամբ ամենազօր էին Աստուծոյ մէք
երեք հարազատ եղբարքս Սուլխան, Զալ և Զօրապ տփանք
նորոգել սուրբ եկեղեցիս լիշատակ մեզ և մեր ննչեցելոցն. հօրն
Թաղային և մօրն Բէկի Սուլթանին, հանգուցեալ եղբօրն Պա-
պին և ամենայն ազգայնոց: Այլ և խոստացաք շահ ստացուա-
ծոց մերոց ընդ սմա տասանորդել. և միարանք սուրբ ուխտիս
խոստացան լետ ութօրէիցն աւուր տօնի սուրբ Կարապետին
պատարագ մատուցանել վասն մեր: Նորոգեցաւ ի թուականիս
հայոց ՌՃԳ (=1654) ի հալրապետութեան Տեառն Փիլիպ-
պոսի, և լառաչնորդութեան Միխիթար վարդապետի:

Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՎՐԱՅ

Հարաւային պատի վրայ.

ԹՎ. ՌՃԿԳ (=1716) նորոգեցաւ սուրբ Կարապետ:

Գմբէթի վրայ.

Ի այնուհաս Այ ես մէլիք Պապէս մէք (մէլիք) Մատուր
ճանս Մաթիոս էրէցս հանէս Պապէս քեզուպաթս Ըստէ փնոսս
Ծաղկունուց ծորի մեծ ու փորք տանուարէքս էկինք ի դուռնս
մբ Առաքելոց դիր տփինք ճնի աղին որ չպիլտուն խրճն վեր
կալանք ինչ մէլիք կամ տանուար որ էլ խարն չգցի չպուխուին:

Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՎՐԱՅ

Արևմտեան ճակատի, հարաւային սեան վրայ կայ հետեւալ
արձանադրութիւնը, որ այժմ սուաղի տակն է մնացել.

Յամի Ռ-երորդի ձԳԺ աներորդի (=1664)՝ շնորհօք Աս-
տուծոյ մէք հարազատ եղբարք խօնալ Սուլխանս և Զալս ի քա-
ղաքէն Տփիսեաց ասքէն Զիթաղենց որդիք Թաղայի եկեալ ի

սուրբ անապատս ի Սեան ծովապատ զոր ի բազում ժամանակաց մեր կամաւ խոստացանք մեր ապրանաց շահն Ժ-անորդ տանք Սէվանայ, ամէն. զոր շինեցաք սուրբ Աստուածածնի եկեղեցիս և տուաք յիշատակ մի արծաթի կանթեղ, խաչ, բուրփառ, սկի, հողոյն հօր մերոյ Թաղային մօր Բէկի Սուլթանին, եղբօր Պապին, Զօրապին և քվէրանց որդոց բաժինին. նաև միաբանքս խոստացանք տարին Գ. ժամ մատուցանել, Կատարողք վարժս տօցեն: Ի հայրապետութեան Տեառն Յակորայ:

Արևմտեան լուսամտի ներքև, դրսից.

Յամի ՌձԳԺ-աներորդի (=1664): Շնորհօք Աստուծոյ մեք հարազատ եղբարքս Սուլխան, Զայս ի քաղաքէն Տփիսեաց ասքէն Զթաղենց, որդիք Թաղայի, որդոյ Միրզէլոյ, եկեալ ի սուրբ անապատս Սէվան տեսեալ զսուրբ Աստուածածնի եկեղեցիս, զոր շինեալ լիշատակ. մեր ապրանաց շահի Ժ-անորդն տալ զտեղի բնակողաց և միաբանքս խոստացած տարէն Գ. ժամ մատուցանել. սուրբ Զատին, Վարդապետին, Զօրհնեաց տօնից, Այս եղև ի հայրապետութեան Տեառն Յակորայ, առաջնորդ Մխիթար եպիսկոպոս. Բարսեղ վարդապետ հանգուցելոյ:

Այս արձանագրութեան ներքև.

Շնորհօք և ողորմութեամբ Աստուծոյ նորոգեցաւ եկեղեցիս իւր կնածովն ի Թուին ՌձԶԹ (=1740) ի հայրապետութեան Տեառն Ղադարի և առաջնորդ Մարտիրոս վարդապետի: Աստուած ողորմի ասացէք տուրք և ողորմութիւն տուողացն սուրբ տանս և աշխատողաց ևս Մարտիրոս վարդապետի որդի Աթապէկին, որ տուաւ Բ. Թուման ողորմութիւն: Ողորմեսցի ձեզ Աստուած:

Նոյն եկեղեցու արևմտեան դռան աջ կողմում, դրսից:

Շնորհօքն Աստուծոյ նորոգեցաւ տանիք սուրբ Աստուածածնի եկեղեցւոյ ի հայրապետութեան տեսաւն Եփրեմի և Նոմած Յովհաննու կաթողիկոսի, յառաջնորդութեան տեղւոյս

Յովհաննէս վարդապետին և աշխատանօք բոլոր միաբանաց մանաւանդ Կարապետ վարդապետին, որ ի շինութեան մասին սպանաւ յալլազդեաց ի ժողովարարութեան, որ ելից վանս սղոյ, որք ընթեռնոյք, ողորմի ասացէք: Յամի Տեառն 1832 և ի թուականութեանս ՌՄՁԱ:

Ս. Աստուածածնի այժմ քանդուած գաւթի փայտէ սեան վերայ եղել է հետեւեալ երկու արձանագրութիւնները.

Յամի Տեառն 1836. Նորոգեցան ի հիմանէ գաւթի սուրբ Աստուածածնի և մէկ մեծ մասն... չորս օգալ մէկ երկար քուլայիւ, արդեամբ և ժախիւք Լմեցի ժերունտդարդ ի Քրիստոս հանդուցեալ Ստեփանոս ճգնազդեաց վարդապետին, որ նախքան զվաղեան իւր կտակաւ աւանդեաց զժախսն այսոցիկ միում միաբանից անապատիս Նիկողայոս վարդապետին, զիտութեամբ առաջնորդի տեղւոյս Յովհաննէս վարդապետին և բոլոր միաբանիցս, որ և աւանդեցաւ օգնականութեամբն Աստուծոյ և ձեռնաւորութեամբ բոլոր միաբանիցս:

Այս արձանագրութեան ներքեւ. Կայսրն Ռուսաց Նիկոլայ Պաւլովիչն եկն յաշխարհս մեր ի հալաստան, յամի Տեառն 1837 և. եմուա ի սուրբ Էջմիածին ի հոկտեմբերի 4 և 5 սոյն ամսոյս յԵրևան. և ի 6 ի մուտս արեգական յաւուր չորեքշաբաթի էանց հանդէպ նուարանդատի անապատիս օթեանս արարեալ ի դիւղն Չիրուխլու մէկ գիշեր, և աստի ի Տփխիս քաղաք. և անտի ևս էանց զնաց խաղաղութեամբ յաթոռն իւր ի Ս. Պ. Դրուրդ:

ՍԵՆԵԱԿՆԵՐԻ ՎՐԱՅ

Ս. Աստուածածնի եկեղեցու հանդէպ շինուած հին սենեակների վրայ եղած արձանագրութեան քարը այժմ պահուած է վանքում, որովհետեւ այդ սենեակները քանդուած և նորերն են շինուած: Այս քարի վրայ արձանագրուած է.

Շնորհիւն Աստուծոյ շինեցան սենեակքս արդեամբք Տրփխիսայ հայոց ժողովրդոց՝ ձեռնաւորութեամբ Տեառն Յովհաննու կաթօղիկոսին, յառաջնորդութեան ընդ միաբանի տեղ-

ւոյս Յօրհաննէս վարդապետին Ղազարեցւոյ, աշխատութեամբ միաբանից տեղւոյս. ՌՄՁԴ (=1835):

Երկու կից սենեակներէց մինի վրայ.

Յիշատակ է ալս զոյգ սենեակք հիւրանոց բարեպաշտ Արծրունեան աղա Բարսեղ Նոր-Պապղիզ ըստաքացւոյ. 1860
ամի. ապրիլի 10:

Դպրոցական շէնքի վրայ.

Շնորհօքն Ասատւծոյ կառուցաւ զպրոցս ի հայրապետութեան Տո Տո սր. կաթողիկոսի ամ. Հայոց, արդեամբ բարեպաշտն Աւետիս Բալայեան Ղուկասեանց Շուշեցւոյ. 1897—
ՌՅԽԶ:

ՏԱՊԱՆԱԴՐՆԵՐ

Կղզու արեմտեան ծայրում կանգնած մի խաչքարի վրայ.

՝ Բ ՈՅԶ ԹՎ. (1227) կանգնեցաւ խաչս բարեխաւսութիւն Արլ Հասանալ. Քրիստոս ողորմեա:

Ս. Ասատուածածին եկեղեցու դռան մօտ կանգնած խաչքարի վրայ, որի մէջտեղում բանդակուած է խաչելութեան և շուրջը՝ Փրկչի անօրինութեան պատկերները.

Սուրբ խաչս բարեխաւս հայրապետի և Բեպեկալի. լիշեցէն զՔրիստոս. ԹՎ. ՌՃԲ (=1653). Տրդատ կաղմօղ:

Բլրի զագաթին մի գերեզմանաքարի վրայ.

Ենկինեցի Մարտիրոս. ԹՎ. ՌՃԽԲ (=1693):

Ս. Ասատուածածնի եկեղեցու մօտ մի գեղեցիկ գերեզմանաքարի վրայ.

Թայիրեանց Ղուլի,
Հին տոհմ մեծ աղդի,
Ի Շամքոր Յենալ
Ի Վիրս պանդխտեալ: